

УДК 336.025

ВАТАМАНЮК-ЗЕЛІНСЬКА Уляна Зиновіївна
доктор економічних наук, професор
професор кафедри фінансового менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна
ORCID ID: 0000-0003-4971-5763
e-mail: watamanyuk@ukr.net

ЗАКОРКО Катерина Костянтинівна
магістр
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна
e-mail: ikorka04@gmail.com

ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ

Стаття присвячена актуальним питанням визначення сучасного стану та особливостей виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану. Було проаналізовано виконання державного бюджету України за період 2020-2022 рр. Визначено причини зростання доходів, видатків та дефіциту держбюджету. Виділено те, що превалюючу роль у формуванні бюджетних доходів у 2022 р. відіграли іноземні гранти, а найбільше акумульованого у бюджеті фінансового ресурсу було спрямовано на захист та оборону держави. Проаналізовано динаміку і структуру доходів та видатків місцевих бюджетів Львівщини як регіону із найбільшими темпами росту фактичних надходжень у 2022 р. порівняно з іншими областями України. Визначено причини негативної динаміки надходжень місцевих бюджетів, їх дефіциту, а також умови вирівнювання податкоспроможності, за якими громади Львівщини віддаватимуть до державного бюджету реверсної дотації більше, ніж отримуватимуть базової. Запропоновано цільове використання коштів від реверсної дотації для відбудови знищених та пошкоджених енергетичних об'єктів на території Львівщини.

Ключові слова: бюджет, доходи, видатки, воєнний стан

JEL classification: H72, R10, R58

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.38.45>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Однією з важливих складових вітчизняної бюджетної системи та й країни загалом є місцеві бюджети. Вони мають значний вплив на вирішення загальнодержавних завдань економічного та соціального характеру, серед яких: фінансування промисловості, енергетики, агропромислового комплексу, розвиток інфраструктури, а також сфер охорони здоров'я, освіти та соціального захисту. Повномасштабне російське вторгнення стало глобальним викликом для України. Це негативно вплинуло на всі соціально-економічні процеси та суспільство загалом. Через військову агресію російської

федерації місцеве самоврядування стикнулось із проблемою недоотримання планових надходжень до бюджетів територіальних громад, руйнуванням інфраструктури (у т.ч. критичних об'єктів), внутрішньою міграцією, релокацією, колабораціонізмом та ін. викликами що стало загрозою для ефективного виконання повноважень. Для досягнення економічної стійкості країни необхідно забезпечувати належне та безперервне виконання місцевих бюджетів навіть в такий непередбачуваний період. Ця ситуація обумовлює актуальність дослідження процесу виконання місцевих бюджетів в умовах воєнного стану.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Поняття, сутність та інші характерні особливості процесу виконання місцевих бюджетів є предметом дослідження та дискусій багатьох науковців. Серед учених, що досліджували сутність цього процесу, можна виокремити Павлючук Т.С. [1], Ситник Н.С., Стасишина А.В., Круглякову В.В. [2], Люту О. В. [3], Куриляк Т. П. [4] та ін. Вплив військового вторгнення на формування та виконання місцевих бюджетів окреслили у своїх працях: Проць Н. В. [5], Пилипчук В. Ю. [6], Сукач О. І. [7] та ін.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

В сучасних умовах важливим питанням є визначення сучасного стану та особливостей виконання місцевих бюджетів в умовах військового стану.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження проблематики формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану, представлення ефективних заходів щодо використання наявного фінансового ресурсу органами місцевого самоврядування.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Базою соціально-економічного розвитку держави та зростання матеріального добробуту населення є ефективне використання інструментів механізму державного регулювання, важливою складовою яких є місцеві фінанси, переважна частина яких зосереджується у бюджетах різних рівнів. Місцеві бюджети займають

важливе місце в українській бюджетній системі, слугуючи основою фінансової бази органів місцевого самоврядування [8].

Повномасштабне військове вторгнення на територію України значною мірою вплинуло на стійкість вітчизняної економіки, що відобразилося на виконанні бюджетів усіх рівнів. Для забезпечення безперервного функціонування держави були вжиті необхідні заходи, згідно з якими бюджети країни переорієнтовано на військові й оборонні цілі та здійснення захищених соціальних видатків. Варто також зазначити, що разом із тим, витрати державного та місцевих бюджетів зростають під тиском військових та соціальних видатків, відповідно до цього зростає і обсяг бюджетного дефіциту.

На основі даних табл. 1 проаналізовано виконання Державного бюджету України за період 2020-2022 рр.

Зауважимо, що у 2022 році спостерігається найбільші обсяги доходів, видатків та дефіциту бюджету за увесь досліджуваний часовий проміжок. У складі доходів бюджету позитивну динаміку продемонстрували власні доходи бюджетних установ (+83,8% у реальному вимірі до 2021 р.) і перерахування прибутку державних підприємств (+29,4%). Надходження ПДВ з вироблених в Україні товарів зросло, як у абсолютному, так і відносному вимірах, але, на жаль, лише через скорочення бюджетного відшкодування. У той же час зменшилися надходження акцизного податку (на 52,3%) і ПДВ з ввезених на територію України товарів (на 47,6%). Здебільшого це пов'язано із скороченням обсягів імпорту та його звільненням від оподаткування на початку війни, збільшенням тіншового обігу підакцизних товарів, пільговим оподаткуванням ряду імпортованих товарів.

Таблиця 1

Виконання державного бюджету України в 2020-2022 рр., млн грн*

	2020		2021		2022	
	Планові показники	Фактичні показники	Планові показники	Фактичні показники	Планові показники	Фактичні показники
Доходи	1095580,4	1076016,7	1084034,3	1296852,9	1323923,8	1787395,6
Видатки	1182010,4	1288016,7	1320152,6	1490258,9	1499469,9	2705423,3
Кредитування	7845,8	5096,1	10517,2	4531,4	13252,1	-3326,0
Дефіцит	-94275,7	-217096,1	-246635,5	-197937,4	-188798,2	-914701,7

* Джерело: розроблено на основі [9]

Внаслідок різкого зниження прибутків підприємств та переходу окремих із них на спрощену систему оподаткування, - надходження від податку на прибуток до Державного бюджету України з початком війни реально скоротилися на 37,1%.

Значну роль у формуванні бюджетних доходів в 2022 р. відіграли іноземні гранти – це 22% у загальних обсягах надходжень держбюджету. Така допомога засвідчила солідарність з Україною передових країн світу під час збройної агресії. Однак навіть така частка грантової допомоги не убезпечила нашу державу від надмірного боргового навантаження. Так, відношення державного боргу до ВВП в кінці 2022 р. сягнуло 85%, суттєво перевищивши граничний рівень для країн з ринками, що формуються – 70% ВВП [10].

Величина видатків державного бюджету у воєнний період збільшилася за рахунок фінансування оборони, громадського порядку і соціальних програм, зокрема програм для підтримки внутрішньо переміщених осіб і програм з підтримки бізнесу на період дії військового стану. Видатки на програми соціального захисту збільшувалися за рахунок виплат внутрішньо-переміщеним особам і субсидій на оплату житлово-комунальних послуг населення.

Варто відмітити збільшення дефіциту державного бюджету. При виснаженні внутрішнього фінансового потенціалу країни внаслідок збройної агресії та закриття міжнародного ринку капіталів, вагомим засобом підтримки держбюджету стало пільгові умови надання кредитів шляхом іноземного фінансування. Основними донорами, які надали грантову допомогу Україні стали: США (12 млрд. доларів), Німеччина (1,2 млрд. євро), Великобританія (0,13 млрд.) та ЄС (0,7 млрд. євро). А основними кредиторами були: ЄС (сума кредитів - 7,2 млрд дол.), МВФ (2,7 млрд дол.), Канада (1,9 млрд), Світовий банк (1,4 млрд), Великобританія (0,9 млрд), ЄІБ (0,7 млрд) [10].

Місцеве самоврядування було першим після Збройних Сил України, хто зустрівся з ворогом під час повномасштабного наступу. І навіть на тимчасово захоплених територіях і в регіонах, де тривають активні бойові дії, місцева влада до останнього продовжувала працювати. Громади, що перебувають у тимчасовій окупації, змогли зібрати харчові резерви, налаштувати логістику [11].

Не зважаючи на економічні виклики, саме війна показала, наскільки стійким є місцеве самоврядування, зокрема і у фінансовій частині. Забезпечення діяльності територіальної оборони, допомога ЗСУ – це ті напрямки, які від початку вторгнення підтримували територіальні громади, забезпечуючи при цьому, безперервне функціонування всіх сфер життєдіяльності громадян на місцевому рівні (допомога внутрішньо переміщеним особам, підтримка релокованого бізнесу, організація укриттів, продовження надання послуг на належному рівні) [12, с. 83].

Наприклад, Львівщина у 2022 році продемонструвала найбільші темпи росту фактичних надходжень порівняно з іншими областями України. Окрім того, цей регіон став гуманітарним складом і хабом для всієї країни, тут сформовано складну логістику для забезпечення обороноздатності країни, що також вплинуло на фактичне виконання місцевих бюджетів Львівської області.

У 2022 році простежується зростання обсягів доходів Львівського обласного бюджету у порівнянні з 2020 р. на 360 770 тис. грн (табл. 2). Слід відмітити збільшення податкових надходжень обласного бюджету протягом усього досліджуваного періоду, а саме, на 26,6 % у 2021 р. (порівняно з 2020 р.), та на 49,9 % – у 2022 р. (порівняно з 2021 р.). Найбільший обсяг податкових надходжень спостерігається у 2022 р. Частка надходжень податку на доходи фізичних осіб у дохідній частині загального фонду обласного бюджету становить 81,3 відсотка. Зауважимо, що це зумовлено значним зростанням грошових виплат військовослужбовцям. Загалом у 2022 р. до обласного бюджету надійшло 4 035 950,5 тис. грн податку на доходи фізичних осіб.

У 2020 році спостерігається найменший обсяг неподаткових надходжень до обласного бюджету Львівщини за весь досліджуваний період – це 247522,1 тис. грн. Проте, у 2021 році обсяг неподаткових надходжень в структурі бюджету Львівщини зріс на 18 %. Цьому сприяло збільшення таких показників, як власні надходження бюджетних установ; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; доходи від власності та підприємницької діяльності. У 2022 році цей показник збільшився на 42,3% в порівнянні з його значенням у 2021 р.

Таблиця 2

Структура доходів Львівського обласного бюджету за період 2020-2022 рр., тис. грн*

	2020	2021	2022	Динаміка	Динаміка
				2021/2020	2022/2021
				%	%
Податкові надходження, тис. грн	2 568 065	3 251 702,2	4 884 570,9	+26,6	+49,9
Неподаткові надходження, тис. грн	247 522,1	292 102,8	415 783,4	+18	+42,3
Доходи від операцій з капіталом, тис. грн	108 103,8	66 228	-	-39,7	-
Трансферти, тис. грн	3 998 655,3	3 546 797	1 982 761,9	-11,3	-44
Усього доходів з урахуванням міжбюджетних трансфертів з ДБ	6 922 346,2	7 156 830	7 283 116,2	+3,4	+1,8

Джерело: сформовано на основі [13-15]

Обсяг трансфертів з державного бюджету для області протягом досліджуваного періоду скорочувався. Це відбувалось через зміну повноважень ОМС та зменшення обсягів дотації і субвенції для місцевих бюджетів.

Видатки місцевих бюджетів найбільш яскраво віддзеркалюються у розвитку місцевої інфраструктури: функціонуванні місцевого господарства, утриманні об'єктів соціально-культурного призначення, проведенні інвестиційної політики,

здійсненні соціального захисту населення, охороні навколишнього середовища. Такі видатки відображають ті самі соціально-економічні відносини, що й видатки Державного бюджету, але на місцевому рівні, з урахуванням регіональних особливостей [4, с. 89-90].

Динаміку видатків з Львівського обласного бюджету за період 2020-2022 рр. демонструє табл. 3.

Таблиця 3

Видатки Львівського обласного бюджету за період 2020-2022 рр., тис. грн.

	2020	2021	2022	Динаміка	Динаміка
				2021/2020	2022/2021
				%	%
Державне управління	88 766,2	79 473,5	63 549,5	-10,5	-20
Освіта	1 586 805,2	1 964 794,7	2 413 066,9	+23,8	+22,8
Охорона здоров'я	1 308 473,9	787 239,1	852 850,9	-39,8	+8,3
Соціальний захист та соціальне забезпечення	312 823,8	385 556,8	524 679,2	+23,3	+36
Культура і мистецтво	229 412,3	310 089,7	323 376,2	+35,2	+4,2
Фізична культура і спорт	107 901,3	144 244,3	156 489,1	+33,7	+8,5
Житлово-комунальне господарство	749,2	-	-	-	-
Економічна діяльність	1 908 347	1 640 833	701 116,1	-14	-57,2
Інша діяльність	63 565,6	65 265,3	75 275,4	+2,7	+15,3
Трансферти	1 495 168,7	1 856 543	673 290,9	+24,2	-63
Усього	7 102 013,2	7 234 039,4	5 783 694,2	+2	-20

Джерело: розроблено на основі [13-15]

У 2020 з обласного бюджету Львівщини проведено видатків на загальну суму 7102 013,2 тис. грн або 87,3 відсотка до річних призначень з урахуванням змін. Основною причиною невиконання видаткової частини бюджету є недоотримання 240 млн грн податків і платежів у зв'язку із запровадженням карантину та надзвичайної

ситуації на території області, пов'язаної з виникненням і поширенням спалахів коронавірусної хвороби (COVID-19).

У 2021 порівняно з 2020 роком обсяг видатків збільшився на 132026,2 тис. грн або 1,9 відсотка та становив 7234039,4 тис. грн. Це пояснюється активізацією бізнес-процесів через полегшення карантинних заборон та

пристосування до нових умов господарювання.

У 2022 році спостерігається скорочення обсягів видатків Львівського обласного бюджету на 1450345,2 тис. грн, а їх обсяг становить 5783694,2 тис. грн, тобто 64,2 відсотка до річних призначень з урахуванням змін. Низьке освоєння коштів пояснюється тим, що в умовах воєнного стану проведення платежів Державною казначейською службою здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» [16]. Насамперед проводяться захищені та невідкладні видатки або видатки, пов'язані з посиленням обороноздатності держави.

Найбільше фінансового ресурсу у 2022 р. було спрямовано на фінансування освіти – це 1964794,7 тис. грн та 2413066,9 тис. грн, відповідно. Помітне також зростання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення. У зв'язку з повномасштабним російським наступом в області було впроваджено програму підтримки внутрішньо переміщених осіб на період дії воєнного стану в Україні. На її реалізацію було скеровано 9 591 тис. грн. Зокрема, на часткову грошову компенсацію установам, закладам та організаціям усіх форм власності за тимчасове розміщення (проживання) внутрішньо переміщених осіб – 7591 тис. грн, Державному підприємству «Арена Львів» за розміщення та облаштування Координаційного центру з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам та Тимчасового пункту короткотермінового перебування внутрішньо переміщених осіб на території Львівщини – 2000 тис. гривень.

Зауважимо, що через військову агресію російської федерації місцеві бюджети в усіх регіонах України недоотримували планові надходження, що подекуди ставило під загрозу можливість виконувати визначені законодавством повноваження. Деякі місцеві ради опинились в ситуації, коли доходи бюджету не дозволяли забезпечити навіть мінімально необхідні видатки місцевого рівня. Як наслідок – у розпорядженні органів місцевого самоврядування кожного місяця 2022 р. залишалась реверсна дотація, яка не

перераховувалась до державного бюджету. Однак, незважаючи на невизначені економічні умови, деякі регіони (серед яких і Львівський), що не зазнали активних бойових дій показали великий відсоток перевиконання планових бюджетних показників. Таким чином у 2023 році Львівська область вперше в історії стала «реверсною», тобто за вирівнюванням податкоспроможності сукупно місцеві бюджети мають віддати до державного бюджету реверсної дотації більше, ніж отримуватимуть базової. Реверсними в Львівській області стали 17 громад, а саме: Солонківська, Славська, Кам'янка-Бузька, Івано-Франківська, Львівська, Пустомитівська, Сокільницька, Стрийська, Новокалінівська, Великомоствська, Бродівська, Добротвірська, Золочівська, Новояворівська, Самбірська, Червоноградська та Яворівська.

Отож вагомий вплив війни на формування та виконання місцевих бюджетів позначився на їх дохідній частині, що відбулося завдяки збільшенню обсягів надходжень податку на доходи фізичних осіб. Це зумовлено й значним зростанням грошових виплат військовослужбовцям. Повномасштабне військове вторгнення змусило також переорієнтовувати видаткову частину бюджетів, перенаправляючи фінансові ресурси на стратегічно важливі напрямки, такі як оборона та безпека. Окрім цього було впроваджено реалізацію нових бюджетних програм в період воєнного стану

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Для ефективного використання наявних фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування та стабілізації соціально-економічної ситуації на території їх юрисдикції, вважаємо за необхідне дати змогу ОМС приймати рішення щодо спрямування коштів реверсної дотації на заходи підвищення енергоефективності та відбудову об'єктів енергетичної інфраструктури, які зазнали руйнувань внаслідок ворожих атак. Важливим є факт, що таке спрямування коштів має бути пріоритетним виключно для всіх ОМС із залишками реверсної дотації. Проте, альтернатива використанню «реверсних» коштів, які зберігатимуться на рахунках ОМС до завершення воєнного стану

для тих територіальних громад, які не зазнали руйнувань, вбачається у можливостях їх розміщення на депозитних рахунках. Використання такого варіанту частково

убезпечить від знецінення гривні, створивши додаткову можливість використання цих коштів в майбутньому.

Література

1. Павлючук Т. С. Місцевий бюджет: його сутність та територіальний брендинг як інструмент місцевого розвитку. Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інт.-конф. (м. Острого, 22 жовт. 2021 р.). Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. С. 114–118
2. Ватаманюк-Зелінська У. З., Ситник Н. С., Стасишин А. В., Круглякова В. В. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. Львів : Магнолія, 2021. 511 с.
3. Люта О. В. Місцеві бюджети: їх сутність та призначення у забезпеченні соціально-економічного розвитку території. Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: матеріали V Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. (м. Суми, 19–20 листоп. 2020 року). Суми : Сумський державний університет, 2020. С. 178–180
4. Куриляк Т. П. Теоретичні аспекти видатків місцевих бюджетів, їх роль і призначення для людського розвитку. Актуальні питання фінансової теорії та практики: збірн. матер. Шостої заоч.- дистанц. конф. студентів і молодих вчених, м. Тернопіль, 30 лист. 2020 р. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С. 89 – 91
5. Проць Н. В. До питання формування бюджетів територіальних громад в умовах військової агресії. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/download/3187/3030>
6. Пилипчук В. Ю. Місцеві бюджети: виклики в умовах воєнного стану та пошуки шляхів їх подолання. Молодий вчений: матеріали Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. (м. Київ, 17–28 лют. 2023 року). Київ, 2023. С. 25–29
7. Сукач О. І. Реалії виконання місцевих бюджетів в Україні. Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інт.-конф ВНУ ім. Лесі Українки, (27-29 черв. 2022 року), м. Луцьк: Волиньполіграф, 2022. С. 103-105
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Виконання державного бюджету України (2008-2022). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2022/>
10. Виконання бюджету-2022: головні підсумки року. LB.ua. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/545981_vikonannya_byudzhetu2022_golovni.html
11. Україна 2.0: Віталій Безгін про те, як війна змінить регіональну політику в Україні. Офіційний сайт партії «Слуга народу». URL: <https://sluga-narodu.com/ukraina-2-0-vitaliy-bezghin-pro-te-iak-viyna-zminyt-rehionalnu-polityku-v-ukraini/>
12. Західна О. Р., Закорко К. К. Функціонування об'єднаних територіальних громад в умовах воєнного стану. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка: Науковий журнал. Вип. 14. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 78–84
13. Звіт про виконання обласного бюджету за 2020 рік. Офіційний сайт Львівської обласної державної адміністрації. URL: [https://old.loda.gov.ua/upload/users_files/20/upload/oblasn2020zvit%20\(1\).rar](https://old.loda.gov.ua/upload/users_files/20/upload/oblasn2020zvit%20(1).rar)
14. Звіт про виконання обласного бюджету за 2021 рік. Офіційний сайт Львівської обласної державної адміністрації. URL: https://old.loda.gov.ua/upload/users_files/20/upload/zvit_2021.zip
15. Обласний бюджет Львівської області. Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/13100000000/info/indicators>
16. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: постанова Кабінету міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#n9>

References

1. Pavliuchuk T. S. (2021) Mistsevyi biudzheth: yoho sutnist ta terytorialnyi brendynh yak instrument mistsevoho rozvytku [Local budget: its essence and territorial branding as a tool of local development]. *The country's financial system: trends and prospects for development*. Ostroh: Publishing House of the National University "Ostroh Academy", pp. 114–118.
2. Vatamaniuk-Zelinska U. Z., Sytnyk N. S., Stasyshyn A. V., Kruhliakova V. V. (2021) Biudzhethnyi menedzhment [Budget management]. Lviv: Vyd-vo «Mahnoliia».

3. Liuta O. V. (2020) Mistsevi biudzhety: yikh sutnist ta pryznachennia u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorii [Local budgets: their essence and purpose in ensuring the socio-economic development of the territory]. *Problems and prospects of the development of the financial and credit system of Ukraine*. Sumy: Sumy State University, pp. 178–180
4. Kuryliak T. P. (2020) Teoretychni aspekty vydatkiv mistsevykh biudzhetyv, yikh rol i pryznachennia dlia liudskoho rozvytku [Theoretical aspects of local budget expenditures, their role and purpose for human development]. *Current issues of financial theory and practice*. Ternopil: TNEU, pp. 89 – 91
5. Prots N. V. Do pytannia formuvannia biudzhetyv terytorialnykh hromad v umovakh viiskovoi ahresii [To the question of the formation of budgets of territorial communities in the conditions of military aggression], available at URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/download/3187/3030>
6. Pylypchuk V. Yu. (2023) Mistsevi biudzhety: vyklyky v umovakh voiennoho stanu ta poshuky shliakhiv yikh podolannia [Local budgets: challenges in the conditions of martial law and the search for ways to overcome them]. *Young scientist*: Kyiv, pp. 25–29
7. Sukach O. I. (2022) Realii vykonannia mistsevykh biudzhetyv v Ukraini [Realities of implementation of local budgets in Ukraine]. *Transformation of national and foreign models of economic development and legislation in wartime conditions*. Lutsk: Volyn Polygraph, pp. 103-105
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine «On local self-government in Ukraine», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Minfin (2023), Implementation of the state budget of Ukraine (2008-2022), available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2022/>
10. LB.ua (2023), Implementation of the 2022 budget: the main results of the year, available at: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/545981_vikonannya_byudzhetu2022_golovni.html
11. The official site of political party «Sluha narodu» (2023), Ukraine 2.0: Vitaly Bezgin on how the war will change regional politics in Ukraine, available at: <https://sluga-narodu.com/ukraina-2-0-vitaliy-bezghin-prote-iak-viyna-zmynyt-rehionalnu-polityku-v-ukraini/>
12. Zakhidna O. R., Zakorko K. K. (2022) Funktsionuvannia obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu [Functioning of united territorial communities in the conditions of martial law]. *Taurian Scientific Bulletin. Series: Economics: Scientific journal*. Vol. 14. Odesa: "Helvetika" Publishing House, pp. 78–84
13. The official site of Lviv Regional State Administration (2021), Report on the regional budget for 2020, available at: [https://old.loda.gov.ua/upload/users_files/20/upload/oblasn2020zvity%20\(1\).rar](https://old.loda.gov.ua/upload/users_files/20/upload/oblasn2020zvity%20(1).rar)
14. The official site of Lviv Regional State Administration (2022), Report on the regional budget for 2021, available at: https://old.loda.gov.ua/upload/users_files/20/upload/zvit_2021.zip
15. Open budget (2023), Regional budget of Lviv region, available at: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/13100000000/info/indicators>
16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the approval of the Procedure for the exercise of powers by the State Treasury Service in a special regime under martial law», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#n9>

Abstract

VATAMANYUK-ZELINSKA Uliana, ZAKORKO Kateryna

Implementation of local budgets during the period of martial state: new trends and regulations

Local budgets are one of the important components of the national budget system and the country as a whole. They have a significant impact on the solution of national tasks of an economic and social nature, including: financing of industry, energy, agro-industrial complex, infrastructure development, as well as the spheres of health care, education and social protection. The full-scale Russian invasion became a global challenge of modern times for Ukraine, which affected all economic processes of both the country and each individual component. Due to the military aggression of the Russian Federation, local budgets faced the problem of not receiving planned revenues, which became a threat to the implementation of the powers defined by the law. The article is devoted to the topical issues of determining the current state and peculiarities of the implementation of local budgets in the period of economic challenges. Implementation of the state budget for 2022 was analyzed. The growth of incomes, expenses and deficit is determined. The reason for this was military aggression, because foreign grants played a significant role in the formation of budget revenues in 2022, and the largest percentage of financial resources was directed to protection and defense. On the example of Lviv Oblast, the structure of local budget revenues and expenditures was analyzed, and changes in their volumes were considered. Attention is focused on the items of income and expenses that have experienced the greatest

reduction and the reasons for the negative dynamics are investigated. Expenditures of local budgets most vividly reflect their importance in the functioning of the local economy, the maintenance of social and cultural objects, the implementation of investment policy, the implementation of social protection of the population, and environmental protection. They reflect the same socio-economic relations as the State budget expenditures, but at the local level and taking into account regional features. It is also highlighted that, despite difficult forecasted circumstances, local self-government bodies are working to attract and increase financial resources, create new jobs, and grow revenues to the budget. This, in turn, will make it possible to quickly adapt to new challenges and ensure the proper level of performance of assigned powers.

Keywords: local budget, revenues of local budgets, martial law, budget, budget expenditures

Стаття надійшла до редакції 02.04.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Ватаманюк-Зелінська У. З., Закорко К. К. Виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану: нові тенденції та закономірності. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 38-45.

Vatamanyuk-Zelinska U., Zakorko K. (2023) Implementation of local budgets during the period of martial state: new trends and regulations. *Innovation and Sustainability*, no. 2, pp. 38-45.